

Odložene besede

Marta me je prosila, da bi pela na poroki njene sestre. Poklicala me je kmalu po velikem šmarnu, ko poletna vročina neha pritiskati in dnevi postanejo znosnejši. *Ave Mario*, katero koli, je rekla, poroka bo konec septembra. Pritrdila sem.

Zaročencema sem poslala sporočilo, kaj bi želela, a bilo jima je vseeno. Pobrskala sem med notami in oklevala med Schubertom in Caccinijem ter se naposled odločila za Caccinija. Zdelo se mi je, da ima Caccini v sebi tisto melanholiijo, ki jo najbrž čutiš, ko na septembrsko soboto sklepaš zakonsko zvezo.

Že dolgo časa nisem pela na poroki, niti v cerkvi. Proti koncu avgusta sem že razmišljala, da bi rekla, da ne morem, saj sem se čutila nepripravljeno, a sem s tem kar naprej odlašala, saj sem vedela, da ne bi bilo lepo prelomiti obljube, ki sem jo dala zaročencema, ki sta računala name. Zato sem se v prvih dneh septembra vseeno dobila z Marto in Cecilijo, ki se je ponudila, da me bo spremljala na violini. Nisem ju videla že dobro leto, a med nami ni bilo nič drugače – pohitele smo z vajo, da smo lahko klepetale. Od patra Ignacija smo izprosile ključ od cerkve, češ da bomo vadile poročno koračnico. Marta je igrala na orgle, midve s Cecilijo pa sva se drželi se pod roko sprehajali do oltarja. Poročna koračnica je odmevala po prazni in zatemnjeni cerkvi.

Nato smo posedale pred cerkvijo, večer je bil topel.

“Kdo ju bo poročil?” sem vprašala Marto.

“Pater Ignacij,” je pomignila k vratom župnišča. Prikimala sem.

“Ampak najprej sta prosila Vida,” je naposled tišje rekla.

“Vida, našega Vida? Ki je bil tu v noviciatu?”

Prikimala je.

“In zakaj je zavrnil?” me je čudilo. Cecilija je molče sedela ob nama in poslušala pogovor.

Marta je tiho, a dramatično zavzdihnila.

“Naj bi bila skrivnost, a se bo tako ali tako razvedela. Vid je izstopil.”

Privzdignila sem obrvi. Novica me je čudila le na pol, obenem pa sem začutila čudno nelagodje. Pred prijateljicama sem ga skušala prikriti z navidezno sproščenostjo.

“Kako pa to?”

Marto je moje zanimanje navdušilo, začela je pripovedovati:

“Poslal je mejl, da je imel težko obdobje in da že nekaj časa dvomi v pravilnost svoje odločitve ... Vse je pojasnil, nisi dobila tega mejla? Poslal ga je prijateljem, znancem ...”

Odkimala sem. Nobenega mejla nisem dobila. Po svoje me ni čudilo, Vida nisem videla že več let.

Vseeno sem, ko sem prišla domov, pregledala svoj poštni nabiralnik. Morda je padel med vsiljeno pošto. Pregledala sem izbrisane mejle. Nič.

Marti sem napisala sporočilo, zelo previdno, *je mejl tako intimne narave, da ga ne bi smela prebrati?* Niti odgovorila mi ni, ni se ji zdelo potrebno, čez pet minut je bil njegov mejl v mojem poštnem nabiralniku.

Brala sem pozno v noč. Na več straneh dolga obrazložitev njegove odločitve. *Ljubim Kristusa, a zadnje čase sem se utapljal v žalosti. Nisem prepričan, da je to tisto, kar Bog želi od mene. Najbrž se sprašujete, ali je posredi ženska. Tudi.*

Do poroke sem vsak dan vadila *Ave Mario*. S Cecilijo in Marto smo se dobile večkrat, najprej sva s Cecilijo vadili, Marta je potrpežljivo poslušala, nato pa smo dolge ure klepetale. Jaz sem jima pripovedovala o tem, kako sem spoznala Pavla, Cecilija je pripovedovala o razhodu z Mitjo, Marta o tem, kako sta s Petrom kupila letalski karti za Tajsko, še preden sta postala par. Pogovarjale smo se o mamah svojih fantov, o vsem čudnem, kar izrečejo, in se smejale, kako se naši pogovori razlikujejo od tistih pred desetletjem.

Prišel je dan poroke, obetal se je dež. Oblekla sem si rožnato čipkasto obleko, čeprav bi raje imela belo, a nisem hotela razdražiti neveste. Meni takšna pravila niso pomenila nič, a nisem si želela nakopati nevestine sitnobe.

Cecilija me je z avtom pobrala pri bloku in odpeljali sva se k cerkvi. Marta je bila že tam. Svatje so se tiščali pred dežjem pod nadstreškom, po žlebovih je curljala voda.

Preden so svatje prišli v cerkev, sem se upela. Na koru je bil še majhen zbor, ki je vadil krščanske poročne popevke. Ko so končali, sem še enkrat zvadila *Ave Mario*.

Moj glas je odmeval po prazni cerkvi, spodaj je bilo le nekaj gospa, ki so popravljale cvetje na oltarju. Ko sem začela peti, so odložile cvetje, se vzravnale, me gledale in poslušale. Tudi cel zbor je bil tiho.

Pesem je bila tako nežna in tiha, da sem med petjem zaslišala škripanje lesenih stopnic. Nekdo se je povzpental na kor in nato v tišini obstal.

Odpela sem do konca in zbor je odobravajoče zaploskal. Obrnila sem se.

“Živjo.”

Vid. Oblečen v kavbojke in vetrovko ni spadal med lepo urejene pevce in še manj med svate. Zadržano sem ga pozdravila.

“Kako lepo poješ, moj Bog,” je navdušeno rekel. “Saj si vedno znala, ampak zdaj imaš prav ... ženski sopran.”

Nelagodno sem se zasmejala: “Res nimam več petnajst let.”

Glas se mi je resnično spremenil. Mene je to motilo, saj sem pogrešala svoj tanki glas, zdaj je bilo bolj žameten, temnejši, a drugi so ga hvalili.

Nisem vedela, kaj naj mu rečem. Nisem se pripravila na to, da ga bom morda srečala na poroki. Če bi bila na njegovem mestu, bi se cerkvenih krogov izogibala.

Na srečo je trenutek tišine prekinila Marta, ki se je pojavila na vrhu stopnic. Videti je bila napeta.

“Saj si se držala nazaj, a ne? Slabo se te sliši.” Prikimala sem.

“Dobro, kmalu bo. Svatje se bodo zdaj posedli in počakamo nevesto.”

Obrnila se je k Vidu.

“Lepo te je videti,” nagnila se je k njemu in objela sta se. “Kako si? Saj jaz sem ti že odpisala, ampak ti še v živo rečem, da te popolnoma podpiram pri tvoji odločitvi.”

Vid se je z nasmeškom na ustih zahvalil. Pridružila se nam je še Cecilija in dodala:

“Ja, jaz tudi.”

Nastala je tišina, vročično sem razmišljala, ali bi morala še jaz kaj reči, a Marta je naposled odhitela po stopnicah, zbor pa se je začel pripravljati. Organist je v pričakovanju sedel za orglami.

Ko so svatje stali na svojih mestih, je Ignacij organistu pokimal s svojo ostarelo glavo in ta je začel igrati. Po ladji je hodila nevesta, oblečena v belo, v rokah je držala šopek. Organist je nehal igrati in maša se je začela.

Ignacij in zbor so se trudili, da bi bil obred lep, a več kot polovica svatov ni vedela, kdaj mora vstajati. Naposled je prišel čas poročnih zaobljub. S Cecilijo sva se pripravili.

Mladoporočenca sta si izmenjala neroden poljub in Cecilija je začela igrati. Odprla sem usta, se razširila vase, vdihnila in začela peti.

V cerkvi nam je sestra Ana, ki je vodila mladinski zbor, kamor sem hodila, vedno govorila, da ne pojemo zase, da se s petjem darujemo, da se moramo znebiti tekmovalnosti in samovšečnosti, ko pojemo. A jaz se nisem mogla. V resnici mi ni bilo dosti mar za mladoporočenca, ki sta si pravkar obljubila večno ljubezen. Zame je bil ta trenutek, ko sem odpirala pot najvišjim tonom, vrhunec obreda. Občutek sem imela, da gledam Marijin obraz, rahlo nagnjen v levo, rahlo nagnjen navzdol, kako ji po keramičnem svetlem licu polzi solza, kot bi bila iz voska.

Končala sem in čutila, da je v cerkvi mistično ozračje. Nehote, kot bi me neka sila potegnila nazaj v meseno resničnost, sem se obrnila k Vidu. Gledal me je, na obrazu je imel čudno blaženost. Nasmehnil se je in vrnila sem mu nasmeh.

Maša se je končala, mladoporočenca sta podpisovala dokumente, svatje so pod dežniki pred cerkvijo navdušeno klepetali. Ko sem stopila iz cerkve, mi je nekaj ljudi čestitalo, kot bi se poročila jaz.

Bila sem sestradana in premražena, zato sva se s Cecilijo umaknili v župnijsko dvorano, kjer je bilo postrežene nekaj hrane. Kmalu so prišli še svatje in mladoporočenca. Ženinova priča je stopil do mene in mi v dlan stisnil kuverto ter se mi zahvalil. Marta je bila zaposlena s strežbo, Cecilija pa se je zapletla v pogovor z organistom.

“Res si čudovito pela,” je rekel Vid, ki se je nenadoma znašel ob meni.

Pokimala sem, imela sem polna usta piškotov. Začutila sem njegov vonj, dišal je po kolonjski, kot vsi duhovniki, ki dajo kaj nase.

“In, kaj zdaj počneš?” je začel.

“Letos bom absolventka, še en izpit mi je ostal.”

“Kaj že študiraš?”

“Medicino.”

“Uh, pridna. Ampak lepo, da nisi opustila glasbe.”

Preden bi lahko kar koli rekla, se je ob nama pojavil Gregor, ministrant, nekaj let starejši od mene.

“Kje si stari,” podala sta si roke, “slišim, da ti kar dogaja.”

Vid se je skrivnostno nasmejal.

“Si v redu zdaj?”

“Bolje,” je odgovoril Vid.

“Kakor koli, hvala za mejl, jaz te podpiram.”

“Hvala.”

Šel je dalje in ostala sva sama.

“Jaz bom počasi šla,” sem naposled rekla. “Samo še mladoporočencema čestitam.”

Ne da bi se prav poslovila, sem se odmaknila in se napotila do neveste ter ji čestitala. Videti je bila vzhičena, rahlo utrujena, pod očmi se ji je naredila temna lisa od ličil in kapljic, ki so ji kapljale iz oči.

Izmuznila sem se iz dvorane, si odprla dežnik in se odpravila proti domu.

“Lena,” me je nenadoma nekdo poklical. Obrnila sem se. Bil je Vid, ki je stal pri svojem avtu. Pomahal mi je, naj pridem k njemu.

“Tudi jaz v bistvu nisem povabljen na ohcet. A greva na eno kavo?”

Za trenutek sem oklevala, nato sem prikimala in sedla v avto. Odpeljala sva se le nekaj ulic od cerkve do napol prazne kavarne.

V avtu sva si izmenjala le nekaj besed, o tem, kako je z mojo mamo. V kavarni sva naročila kavo in najprej neprijetno molčala.

“Saj veš,” je začel in za trenutek obmolknil, “saj veš, da sem izstopil, ne?”

Prikimala sem. V tistem nama je natakar prinesel naročeno. Naredila sem požirek kave.

“Vem, Marta mi je povedala,” nisem hotela ovinkariti, “dala mi je za prebrati tvoj mejl.”

Vid je prikimal. Pod premočeno vetrovko, ki si jo je slekel, je nosil oprijeto športno majico, ki je nakazovala, da je v precej dobri formi.

“Dobro izgledaš,” sem izrekla, kar mi je prišlo na misel.

“O, hvala, enako. Ampak ni bilo tako. Precej sem se zanemaril in zredil. Zdaj sem, hvala Bogu, spet v formi. Šport me je v bistvu rešil.”

“Pred čim?” me je zanimalo.

“No, saj si brala. Bil sem depresiven. Antidepresivi ti naredijo celo sranje.”

“Vem,” sem hladno rekla. Prikimal je. Najbrž je domneval, da to vem zaradi študija medicine.

“Žal mi je,” sem se želela zmehčati, “me veseli, da si zdaj bolje.”

Naredil je požirek kave.

“Saj te ne moti, da sem ga prebrala?”

Odkimal je. “Ne, mejl je namenjen temu, da bi ljudje imeli odgovore na svoja vprašanja.”

Zasmejala sem se in čudno me je pogledal.

“Si predstavljaš, da bi moj ati takole razpošiljal mejle okoli, ko sta se z mami ločila? In bi vsem razlagal, kaj je šlo narobe.”

Vidu se ni zdelo smešno. Molče je naredil požirek kave.

“To je drugače,” je naposled rekel, “duhovnik je del širšega občestva.”

Prikimala sem in rekla, da razumem, ni se mi dalo pregovarjati.

“No, hotela sem reči, da sem o nečem, kar si napisal, veliko razmišljala. O tistem, da obžaluješ svojo odločitev za duhovništvo. Jo res?”

Vid si je natrosil še nekaj sladkorja v napol prazno skodelico kave.

“V bistvu jo res,” je tiho rekel, ne da bi me pogledal.

“Ampak to je tako velik del tvojega življenja. Se pravi, da to smatraš kot napačno odločitev?”

Nekaj trenutkov ni rekel nič, nato pa: “Na neki način ja.”

Malo sem pomolčala. V resnici mi ga ni bilo prijetno poslušati. Bil je drugačen kot takrat, ko smo šli z zborom na morje, resnejši, malodušnejši.

“Pred desetimi leti si navdušeno razlagal o tem, kako se veseliš te odločitve,” sem ga z grenkobo spomnila.

Občutek sem dobila, da ga s svojimi besedami bremenim, saj je molče opazoval kavo v skodelici.

“Ni čisto tako. Če si res brala mejl, si videla, da sem napisal, da čutim, da je Cerkev zahtevala od mene nekaj, česar ji ne morem dati.”

“Najbrž govoriš o celibatu?” Pomislila sem na žensko, ki jo je omenjal v svojem pismu. Kdo je, kaj sta imela?

Prikimal je.

“Ampak saj si vedel, v kaj se spuščaš,” sem bila neizprosna.

“Ne vem, če,” je trpko odgovoril.

“No, jaz sem ti že takrat povedala, kaj si mislim o celibatu. In v zadnjih desetih letih nisem spremenila svojega mnenja.”

Bil je tiho, nato je nekoliko bolj odločno odložil žličko na mizo, da je topo zazvenela.

“Veš, Lena, če sem čisto iskren, se mi zdi, da si nekam jezna name.”

Naslonila sem se nazaj na stol in prekrizala roke.

“Zakaj?”

“Ker že ves dan bevskaš name.” Pomencal si je oči. “Skozi težke stvari sem šel,” sem ga slišala reči izza dlani, ki so mu obstale na obrazu.

“Nisi edini,” sem ga zavrnila. “Zdi se mi, da delaš dramo, to je. Veš, kakšen se mi zdi v resnici tvoj mejl? Patetičen.”

“Vidiš, nesramna si.”

Zavzdihnila sem, za trenutek mi je postalo žal.

“Oprosti.”

“Najbrž si še vedno jezna name,” je rekel in čez obraz mu je šel čuden, porogljiv nasmešek.

Boljščala sem vanj. Vzela sem skodelico v roke in na hitro izpila nesladkano kavo.

Odkar sem od Marte izvedela, da je prost, svoboden, sem mislila le na to. Prikrivala sem svojo vznemirjenost pred Pavlom, ker nisem vedela, kako bi mu razložila, kako vztrajno se vračajo misli na desetletje staro zgodbo.

“Samo toliko, da veš. Takrat na morju se ti je to zdela edina prava odločitev,” nisem odnehala.

“Ja, vem.”

“No, meni se je že takrat zdela napačna,” sem dodala z vedrino v glasu, kot bi želela razbremeniti situacijo.

Zasmejal se je.

“Saj vem, ve punce ste bile vse proti. Tega mi niste rekle, ampak saj sem vas slišal, kaj govorite v sobi.”

Nekaj trenutkov sem ga razkačeno gledala.

“Kaj pa je zdaj?”

“A me mečeš v isti koš z Marto, Cecilijo in ostalimi dekleti?”

“Kako to misliš?”

“Vid,” sem vznemirjeno začela, “poslušaj me. Ja, punce so bile navdušene nad tabo, kako ne bi bile? Bil si mlad, prijazen brat, ki je znal poslušati. Ja, zdelo se nam je noro, da boš duhovnik. Ampak jaz nisem bila,” spremenila sem glas, kot da se spakujem, “navdušena nad tabo.”

Namrščeno me je opazoval.

“Jaz sem bila čisto nora nate. In ti si to vedel.”

Molče me je motril s pogledom in ni rekel nič. Naposled je prikimal.

Zavzdihnila sem. V prsih sem čutila znano tesnobno bolečino.

“Res smo te občudovala. Ampak ... one so te občudovala kot duhovnika,” sem zamišljeno rekla.

“Kaj pa ti?” se je radovedno nagnil k meni.

Oklevala sem.

“Ne boš rekel, da se ne spomniš.”

“Česa?”

Spomnil se je, vsega se je spomnil, v očeh mu je pisalo.

“Manipulator si,” sem jezno rekla. “Manipulator, in ves tvoj mejl je manipulatorski. Ljudi hočeš prepričati, da bi te razumeli in tolažili in podpirali, medtem ko si jih vse zajebal.”

“Koga sem zajebal?” me je presenečeno vprašal.

“Vse te ljudi. Vse ljudi, ki so prihajali k tebi k spovedi, pa tiste, ki si jih poročil, pa pare, ki si jim pomagal, pa otroke, ki si jih krstil, kaj jim boš zdaj rekel? Kaj si pokazal parom, ki si jih poročil, o tem, koliko šteje njihova obljuba?”

“Vidim, da si bolj papeška od papeža,” je prhnil in zavil z očmi.

“Nisem,” sem se branila, “samo nihče ti ne pove tega. Vsi te ujčkajo in tolažijo, zato ker si jih zmanipuliral!” sem povzdignila glas. Ljudje za sosednjo mizo so se ozrli k nama.

Molčal je in me opazoval.

"V tvojih očeh sem nečesa kriv," je rekel v nenavadno svetniškem tonu.

Opazovala sem ga. Bil je sveže obrit, a obraz je bil drugačen, kot sem ga imela v spominu. Oči so govorile o utrujenosti, temni lasje so se mu redčili.

"Tako sem bila zaljubljena vate, da nisem mogla biti z nikomer," sem rekla bolj sebi kot njemu.

"Vem, vem, da si bila, ampak stara si bila petnajst let," je rekel in živčno zakašljajal. Oziral se je po kavarni in se naposled srečal z mojim pogledom.

"Takrat na tistem sprehodu si rekel, da sem čisto drugačna od ostalih. Dosti bolj zrela."

Brezbrižno me je gledal.

"Tvoja mama mi je rekla, naj se pogovarjam s tabo, ker si trpela zaradi ločitve," je skomignil z rameni, kot bi se opravičeval.

"Ma daj, lepo te prosim, koga vlečeš za nos," sem se spet razburila.

"Vse si poštekal takrat v Piranu in to ti je bilo noro všeč. Vsi, vključno s puncami, so te gledali kot kul mladega bodočega duhovnika. Edino jaz sem videla resničnega moškega!"

Na obraz mu je padla senca, stisnil je ustnice v napeto črto.

"Jaz sem videl samo petnajstletno nimfomanko, ki se je prilepila name, zato ker je oče zapustil njeno mamo," je rekel z ostrino v glasu.

Čisto počasi sva stopala ob obali, bilo je že pozno. V zraku sol, v ozračju napetost. *Bog te je ustvaril tako posebno. Zatemnjeno dvorišče minoritskega samostana, oddaljeno vreščanje mojih prijateljic izza razsvetljenih oken. A lahko to prosim zadržiš zase?*

Strmela sem v bele sladkorne drobtine, rahlo razsute okoli njegove skodelice kave in plitvo dihala.

"Sem slišal, da imaš fanta," je rekel.

Prikimala sem.

"Se bosta poročila?"

"Mogoče," sem hladno rekla. "A se boš ti poročil?"

Živčno se je zasmejal. "Do tja je še dolga pot, polna komplikacij."

"Zajebal si se," sem neusmiljeno rekla.

Prikimal je z nasmehom, polnim grenkobe.

Srečala sem ga čez slabo leto. Oblečen v črno kuto je hodil po stari Ljubljani. Ni me presenetilo, ko je rekel, da zanj ni druge poti. Zdelo se je, da se je zredil. Iskala sem besede, da bi mu postregla z neprimernim komentarjem in ga razjezila, a nisem mogla.

"Ogromno sem premišljeval o tem, kar si rekla takrat na kavi. Res si bila prva, ki mi je povedala resnico. Hvala ti, ker si bila iskrena."

Oklevala sem, nato sem priznala:

"Veš, v bistvu sploh nisem mislila tako."

"Kako pa?"

"Zdelo se mi je, da si ravnal prav, da si šel ven. Zdel si se mi pogumen in drugačen. Pa vse to, kar si napisal, kar čutiš o celibatu in prisili in o tem, da bi rad bil ljubljen. Razumela sem te, res, in upala, da bo kako spremenilo situacijo v Cerkvi. Ampak nisem nič rekla, ker se mi je zdelo, da si trden v svoji odločitvi."

Nepremično me je gledal. Poslovila sem se in šla naprej. Ko sem prišla domov, sem vzela note v roke in se odpirala visokim tonom, *ave maria, ave maria, ave*.